

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרנ"א

ערב שבת-קודש
פרשת שמות
כ"ב בטבת ה'תשס"ז



יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז



תהיינה הידיעות על-דבר חודש העבר (נוסף על
התכניות להבא וכו')¹¹. על כל אחד ואחת למסור
(בכתב או בעל-פה) העתק מדיווח זה, למשפיע 'עשה
לך רב' שלו (או שלה)¹².

יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה
ומצוות⁹.
פשוט, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הנ"ל
או חלקו ביום השנה, צריך להיות תשלומין והשלמה
בימים הסמוכים¹⁰.

יום ששי

כ"ט בטבת, ערב-ראש-חודש

דו"ח: "אולי כדאי לסדר שבכל ראש-חודש

(11) מענה שדפס מכי"ק ב'כפר חב"ד', גיליון 974 עמ' 17. וגם
היום שולחים זאת לקרוא ב'אוהל'.
(12) ראה 'תורת-מנחם - התוועדות' תשמ"ו ח"ד עמ' 174,
ועוד.

(9) 'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 292.
(10) 'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286 הערה 66 - מוגה
(ההדגשה במקור).

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת שמות

כ"ג בטבת

השכם בבוקר¹ - אמירת כל התהילים בציבור. אחר-כך לומדים בציבור במשך כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך - התפילה. הפטרה: "הבאים ירש" (ישעיהו כז, ג - כח, ג, כט, ככ"ג)².

מברכים החודש: המולד - ליל שישי בשעה 10:33 - 10 חלקים.

ראש-חודש שבט, ביום השבת קודש. אין אומרים 'אב הרחמים'.

יום התוועדות. התוועדות - בבית-הכנסת³. ובוודאי אפילו בשבתות החורף יש לחלק התוועדות או לסדרה באופן כזה שיוכלו המשתתפים בה להמשיך ההתוועדות בסעודת שבת בבתיהם⁴.

יום ראשון

כ"ד בטבת

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק רבנו הגדול, רבי שניאור-זלמן מלאדי נבג"מ זיע"א, בשנת תקע"ג, ומנוחתו-כבוד בעיר האדיטש⁵.

1) בשיחת ש"פ קורה, מברכים-החודש תמוז ה'תשמ"א ס"א (שיחות-קדש תשמ"א ח"ג עמ' 760), מזכיר הרבי 'טענות' שיש לאנשים שונים אודות תקנות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בקשר לשבת מברכים: "לשם מה עליו למעט משינתו, ולהתעורר שעה או שעה וחצי ירכמה שנמשך זמן אמירת תהילים שלו) מוקדם יותר (מבכל שבת):".

2) לוח כולל-חב"ד. ספרי-המנהגים עמ' 32.

3) היום-יום ל' ניסן.

4) אג"ק כרך י עמ' ד. וראה גם שם עמ' סא.

5) לוח כולל-חב"ד. ע"ד פרטי מלחמת נפוליאון, בריחת אדמו"ר הזקן מלאדי וההסתלקות בדרך, ראה מכתב אדמו"ר האמצעי ועוד בספר התולדות - רבי שניאור-זלמן, רבנו הזקן הוצאת

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי להוסיף:

א) בלימוד התורה - להוסיף בלימוד תורת הנגלה ותורת הנסתר (תורת החסידות). ללמוד לפחות פרק משניות המתחיל באחת מאותיות שמו הקדוש; וכן מתורת בעל הילולא: סעיף בשולחן-ערוך שלו במקום שליבו חפץ, וכן פרק מספרו תניא קדישא, וכן עניין בדרושי חסידות שלו, ומה טוב עניין שהוא בעיתו ובזמנו - מתורה-אור לפרשת השבוע⁶.

ב) בעבודת התפילה - בסידורו השווה לכל נפש [כולל גם לימוד מאמרי חסידות שלו בעניין התפילה, החל מהמאמר 'הקול קול יעקב' שנרפס בהקדמת סידורו].

ג) בנתינת צדקה, ומה טוב - לעניין השייך לעבודתו המיוחדת של בעל הילולא או למוסדות העוסקים בעבודתו ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו⁷.

ד) לקיים התוועדות של שמחה [ביום הילולא רבא' זה, כפשוטו - שמחה גדולה ביותר, הקשורה ב'הילולא' חתונה דווקא... שזה מבטל מלכתחילה את השאלה אודות התוועדות ביום הילולא⁸], בה מקומו⁹.

ה) לקיים התוועדות של שמחה [ביום הילולא רבא' זה, כפשוטו - שמחה גדולה ביותר, הקשורה ב'הילולא' חתונה דווקא... שזה מבטל מלכתחילה את השאלה אודות התוועדות ביום הילולא⁸], בה מקומו⁹.

קה"ת, כפר-חב"ד תשמ"ו, ח"ד עמ' 1025 ואילך, ובקצרה ברישית הצמח-צדק בס' אגרות-קדוש, ברוקלין תשמ"מ, עמ' שכא. צילום המצבה בס' 'ימי חב"ד' ביום זה.

6) ליקוטי-שיחות חכ"א עמ' 296.

7) ג' העניינים - ליקוטי-שיחות, שם, עמ' 276, סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 270 והתוועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286, מוגה.

8) ובפרט ע"פ המבואר במכתב שבליקוטי-לוי-יצחק (אגרות עמ' רמט. רנד) הרמוזים בכך ש'הילולא רבא' של אדמו"ר היתה בחודש טבת - שמה מובן עוד יותר איך שהיא עניין של שמחה - ליקוטי-שיחות כרך כא עמ' 277-278.

9) בהתוועדות כ"ד בטבת תשי"ב (תורת-מנחם - התוועדויות' ח"ד עמ' 262) ציונה הרבי לנגן ניגון ד' בבת של אדה"ז, וניגון "נייע ז'וריצ'י כלופצ'י".

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ב בטבת ה'תשס"ז - כ"ט בטבת ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ב בטבת	הלכות איסורי מזבח פרק ה-ז.	הל' חמץ ומצה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ס. מליית ק. צח. מ"ע סב. מליית צט.
ש"ק	כ"ג בטבת	הלכות מעשה הקרבנות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ב.	מ"ע סג. מליית קמו. מ"ע סד.
א'	כ"ד בטבת	פרק ד-ו.	פרק ג.	מליית קלט. קיב. מ"ע סה.
ב'	כ"ה בטבת	פרק ז-ט.	פרק ד.	מ"ע פט. מליית קמה. קמח [בחוצאת קאפח: קמטן].
ג'	כ"ו בטבת	פרק י-יב.	פרק ה.	מ"ע סו. מליית קמו. מ"ע סז. מליית קב. קג. קלח.
ד'	כ"ז בטבת	פרק יג-טו.	פרק ו.	מליית קכד. מ"ע פח. פג. מליית קנה.
ה'	כ"ח בטבת	פרק טו-יח.	פרק ז.	מ"ע פד. פה. מליית צ.
ו'	כ"ט בטבת	פרק יט. הלכות תמידין ומוספין.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ח.	מליית פט. מ"ע לט. כט. מליית פא. מ"ע ל.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'							
ו', כ"ב בטבת	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:49	12:19	4:55.5	5:22
ש"ק, כ"ג בטבת	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:49	12:19	4:56.4	5:23
א', כ"ד בטבת	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:50	12:20	4:57.3	5:23
ב', כ"ה בטבת	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:50	12:20	4:58.2	5:24
ג', כ"ו בטבת	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:51	12:21	4:59.1	5:25
ד', כ"ז בטבת	4:38	5:26	5:48	6:49	9:14	11:51	12:21	5:00.0	5:26
ה', כ"ח בטבת	4:38	5:26	5:48	6:49	9:14	11:51	12:21	5:00.9	5:27
ו', כ"ט בטבת	4:38	5:25	5:47	6:49	9:14	11:52	12:22	5:01.8	5:28

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות. ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין. *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטיין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת שמות	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
שמות	5:35	4:33	5:36	4:33	5:34	4:23	4:38	5:38
וארא	5:41	4:40	5:42	4:40	5:40	4:29	4:44	5:44

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש-שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרנוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

הנשמה עצמה אינה שייכת לגלות

מהקדמת המילים "ואלה שמות" לפירוט שמותיהם של השבטים לומד המדרש ש"צדיקים דומים לבוראם" • זה השורש למה שנאמר במדרש אחר ש"שקולים הן ישראל כצבא השמים" • ודברי המדרש הללו הם הסיבה לדברי מדרש שלישי, שהמילים "ואלה שמות" באות ללמדנו "שלא שינו את שמם" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

במדרש איתא⁴, שהתורה מונה את שמותיהם, כדי לרמוז, שכל המאיתיים ועשר שנים של גלות מצרים לא השפיעו על בני ישראל שישנו את שמותיהם – "לא שינו את שמם"; אותם שמות שהיו להם בבואם למצרים, נשארו אצלם בצאתם משם. ולכן מדגישה התורה את שמותיהם בבואם למצרים, כדי להורות שאכן אלו אותם השמות של בני ישראל כפי שנקראים בפרשיות שלאחר-יזה ביציאת מצרים.

אבל לכאורה אין זה ביאור מספיק על כך שהתורה תספר אלו הם השמות שהיו לבני ישראל בעת ירידתם למצרים – "ראובן שמעון" וכן הלאה; לפי פירוש המדרש נוגע רק לדעת שלא שינו את שמותיהם. וכיוון שהתורה אומרת "ואלה שמות בני ישראל", ומספרת ששמותיהם היו "ראובן שמעון וגו'", מובן, שגם במניין פרטי השמות יש כוונה מיוחדת מלבד הידיעה "שלא שינו את שמם", שהרי בתורה הכל בדיוק.

ב. עוד איתא במדרש⁵ על הפסוק "ואלה שמות":

(4) פענח רזא ריש פרשתנו בשם מדרש. וראה ג"כ בעל הטורים כאן.
(5) שמו"ר פ"א, ג.

א. הספרי השני מחמשה חומשי תורה נקרא בשם "שמות", לכאורה – על-פי ההתחלה: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרים". אבל כיוון שכל הספר נקרא כן, בהכרח לומר, ששם זה מבטא את התוכן הכללי של הספר², ולא רק התחלתו.

בהתחלת הפרשה הראשונה דספר שמות נמנו שמותיהם של בני ישראל שבאו למצרים. וידועה הקושיה בזה³: שמות אלו נמנו כבר, ואדרבה בפרטיות יותר, בפרשת ויגש, ולשם מה צריכה התורה לחזור ולמנותם בפרשת שמות?

וגם בפרשת ויגש צריך להבין: שמותיהם של בני יעקב נזכרו כבר בפרשת ויצא ובפרשת וישלח, ואם-כן, היה מספיק לומר בפרשת ויגש, בקיצור, שיעקב ובניו באו למצרים, והיו יודעים כבר מי הם – אף שלא היו יודעים שמות הנכדים של יעקב – ולמה צריכה התורה למנותם בפרטיות?

(1) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסה בלקר'ש ח"ג עמ' 843 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) ראה מדרש תרשא פ"כ: בכל הספרים הקדושים יש בהן חכמה בינה ודיעה למה נכתבו ונקרא שמם כ' למה נקרא שמו בראשית כ'.

(3) תו"א ותו"ה ריש פרשתנו. ובכ"מ.

נוהגים כשיטת הבית-יוסף בזה¹⁷, ואם-כן לפי האמור לעיל (סברת הגרמ"ש אשכנזי), נמצא שא"א להעלות את כל הציבור ולקרות את הפרשה שוב ושוב אלא-אם-כן יקרא העולים בעצמם כל אחד את הקטע שלו, ודבר זה לא נשמע מעולם ואין נוהגים להקפיד בזה בשום מקום.

וכן נראה מלשון הפרי מגדים שנקט כן בפשיטות, שכתב בסיכום הלכה זו¹⁸: "ומנהגנו שלא לקרוא לזה מה שקרא כבר א' . . . מלבד בשמחת תורה שנוהגים כסברא ראשונה". דייק בלשונו הוזהב לכתוב "לקרוא לזה" ולא "לקרוא זה", נמצינו למדים מזה ב' דברים: (א) שמה שמקילים בשמחת תורה לחזור ולקרות זהו באופן שהש"ץ קורא להעולה ולא שהוא קורא בעצמו, (וב) שזהו כשיטת הסברא ראשונה (הבית-יוסף). היינו, שלשיטת הב"י אפשר לחזור ולקרוא כמה פעמים, גם אם הש"ץ קורא בקול ולא העולה.

סיכום

1. ומכל זה נראה ברור, שמה שהתירה השיטה המקילה (הבית-יוסף) לקרוא שוב ושוב אותה הקריאה, זהו גם באופן שהש"ץ קורא בקול ומוציא את הרבים ידי חובתם, וגם באופן זה התיירו לחזור שוב ושוב על הקריאה אף שהציבור כבר שמעוה ויצאו ידי חובתן (כמו שאנו נוהגים בשמחת תורה), ולא נחלק אדם על זה מעולם.

על אחת כמה וכמה באופן בנדון דידן, הקריאה ב"חול המועד של סוכות וחנוכה" שחייבים מעיקר הדין להעלות בהם כמה גברי, והציבור עדיין לא יצאו ידי חובתם עד שיקראו כולם, בוודאי ובוודאי שאפשר – לשיטה זו – לקרוא שוב ושוב אותה הקריאה גם באופן שהש"ץ קורא בקול עבור הציבור (ולא העולה), בלא כל חשש ופקפוק.

יעקב הלוי הורוביץ, ראשון לציון

הלשון "שקורא זה מה שקרא זה" הוא פשוט – הפוסקים הנ"ל (וארה"ז מכללם) השתמשו בלשון המקורית כפי שזה מעיקר הדין, שכל מי שעולה לתורה הוא קורא בעצמו בקול רם ומוציא את הרבים ידי חובתן¹⁴, ולא טרחו לשנות הלשון ע"פ הנהוג בזמננו שהש"ץ קורא בשבילו (שזה אינו המנהג המקורי, ונהגו כן רק בסיבת ירידת הדורות שהרבה מהעולים אינם יודעים לקרות בדרקוק בעצמם¹⁵). אולם ברור שכונתם היא (לפחות גם) לפי המנהג שנוהגים בפועל מזה דורות רבים וכנ"ל אות דן, שהש"ץ מקריא בקול והעולה קורא עמו בלחש (שהרי הם כתבו הלכה למעשה עבורנו).

(ג) ויש להביא הוכחה ברורה לזה שהפוסקים – החל מהמקור הראשון של הדין, הלא הוא הריב"ש – התכוונו באמת לפי המנהג שהש"ץ מקריא בקול (והעולה קורא עמו בלחש). ההוכחה לזה היא מלשון השאלה בשו"ת הריב"ש, (שעליה מוסבת התשובה שהיא מקור דין זה). וז"ל השאלה: "מה שנהגו בכל גלילות ארץ ישמעאל שיום שמחת תורה, או יום חופת חתן, שכל בני הקהל מגדולם ועד קטנם קורין בתורה ומברכין, ולפעמים שצריך החזן להחזיר ולקרות הסדר חמש או שש פעמים כדי שיספיק לכל אחד ואחד ג' פסוקים, היש איסור בדבר ואם יש בו משום לא תשא וכו'".

מהלשון "שצריך החזן והחזן הוא הבעל קורא¹⁶" להחזיר ולקרות הסדר חמש או שש פעמים (כדי שיספיק לכל אחד ואחד), נראה ברור, שהמדובר הוא לפי המנהג בפועל כפי שנהוג ברוב תפוצות ישראל – שהש"ץ, (ה"בעל קורא"), הוא זה שחוזר ומקריא הסדר שוב ושוב ומשמיע לצבור, ולא שכל העולה לתורה קורא בעצמו.

(ד) זאת ועוד, הרי בשמחת תורה גם למנהגנו מקילים בזה, ומעלים את כל הציבור לתורה וחוזרים שוב ושוב על אותה הקריאה, כמ"ש הרמ"א הנ"ל (והביאו גם אדה"ז, כנ"ל), היינו שבשמחת גם אנו

(14) שכך הוא החיוב מתקנת משה ועזרא" (לשון הצמח-צדק בתשובה הנ"ל, אות ח). וכ"ה ברמב"ם (פ"ב מהלכות תפלה ה"ה), ברא"ש (הנ"ל הע' 8) ובטור (שם), שהעולה לתורה הוא בעצמו קורא בקול.

(15) כמ"ש הרא"ש והר"ן (הנ"ל הע' 8).

(16) ראה ברמ"א סי קלט ס"א. ולעיל הע' 8 בלשון הכסף משנה.

”שקולים הן ישראל כצבא השמים – נאמר כאן שמות, ונאמר בכוכבים שמות, שנאמר⁶ מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא. אף הקב”ה כשירדו ישראל למצרים מנה מספרם כמה היו, ולפי שהם משולים לכוכבים קרא שמות לכולם, הדא הוא דכתיב ואלה שמות בני ישראל וגו’.”

כלומר, שהקב”ה קראם כאן בשמות כדי לבטא את חשיבותם: כאשר בני ישראל הולכים בגלות עלולים הם חסוֹשֵׁלֹם להאבד שם, ולכן מונה אותם הקב”ה וקוראם בשמות, כדי שגם בגלות לא יבטלו, שכן, ”דבר שבמניין לא בטל”⁷, ומכל-שכן שלא נאבד דבר הנקרא בשם, שזוהי חשיבות יתרה מכמו ”דבר שבמניין”⁸.

וכפי שמצינו בדין שיכחה, שכאשר בעל-הבית שוכח תבואה או פירות בשדה, הרי זו שיכחה ושייך לעניים. אבל כאשר שוכח דבר הנקרא בשם, כלשון המשנה: ”כל זית שיש לו שם” – אין זו שיכחה. כלומר, הגם שלפי שעה ובחינוניות שכחו בעל-הבית, אין זה כמו כל השיכחות, שנעשים הפקר לעניים, כי בגלל חשיבותו אין זו שיכחה אמיתית, ובפנימיות לא שכחו בעל-הבית מעולם.

וכן הוא בעניין הגלות, שנראה בחינוניות כמו שיכחה חסוֹשֵׁלֹם, ”ותאמר ציון עזבני ה’ וה’ שכחני”⁹, הרי כיוון שבני ישראל הם דבר חשוב, ש”הקב”ה קרא שמות לכולם”, אין בני ישראל יכולים ליבטל או להיות הפקר חסוֹשֵׁלֹם, כיוון שהקב”ה אינו שוכח אותם לעולם.

ולכן – אף שבתחילה משהו המדרש את בני-ישראל לצבא השמים סתם, שבזה נכללים גם השמש והירח – מסיים המדרש שבני ישראל ”משולים לכוכבים”, כי, כצבא השמים גופא יש לכוכבים מעלה לגבי שמש וירח, כי בשמש וירח

6 תהילים קמו, ד.

7 ביצה ג, שו”ע יו”ד סק”ס ס”א.

8 דבר שבמניין – מדרבנן לא בטל (רמ”א שם). דבר שיש לו שם אינו שיכחה – נלמד מן הכתוב מדאורייתא (רמב”ם הל’ מתנות-עניים פ”ה הכ”ג).

9 פאה פ”ז מ”א.

10 ישעיהו מט, יד.

כתיב¹¹: ”והפרה הלכנה ובושה החמה”, ואילו הכוכבים קיימים לעד, וכמו-כן בני ישראל¹². ועל-פי המדובר כמה-פעמים¹³ שפירושים שונים על פסוק אחד יש שייכות ביניהם – כן הוא גם בנוגע לשני מדרשים הנ”ל: על-ידי זה שהקב”ה קרא את בני ישראל בשמות, נעשו דבר חשוב שאינו בטל; וזה גופא נתן להם את הכוח (כמו שכתוב במדרש הב’) ”שלא שינו את שמם” היינו, גגלות מצרים לא פעלה עליהם, ויצאו משם באותם שמות שבאו לשם.

ג. עוד דיוק ישנו¹⁴ בפסוק ”ואלה שמות וגו’”, שבו מרמזו שצדיקים ”דומים לבוראם”. איתא במדרש¹⁵: ”הרשעים הן קודם לשמן – גלית שמו, נבל שמו וכו’, אבל הצדיקים שמן קודמין – ושמו קיש, ושמו שאול, ושמו ישי וכו’, דומין לבוראם, שנאמר¹⁶ ושמי הוי’ לא נודעתי להם”, ועניין זה מרמזו גם בפסוק זה: תחילה נאמר ואלה שמות וגו’” ואחר-כך – השבטים עצמם, ”ראובן שמעון וגו’”.

וגם רמז זה שייך לשני הפירושים הנ”ל במדרש – שזה שבני ישראל ”משולים לכוכבים”, ו”לא שינו את שמם”, בא מזה שבני ישראל, צדיקים, ”דומים לבוראם”.

ד. מבואר בחסידות בריבוי מקומות¹⁷, שהאור האלוקי שנמשך להחיות ולהוות את העולם, הוא רק בחינת ”שם” של הקב”ה, שהוא הארה בלבד¹⁸.

11 שם כד, כג.

12 דבר פ”א, יד.

13 ראה לקו”ש ח”ג עמ’ 782.

14 ראה אור”ת ריש פרשתנו.

15 רות רבה פ”ד, ג. וראה ב”ר פס”ז, ח. במדב”ר פ”י, ה.

16 אסת”ר פ”ז, ב.

17 וארא גו, ג.

18 ראה תו”א משפטים עו, ד. ובכ”מ.

18 כמ”ש (תהילים קמח, יג) ”הודו על ארץ ושמים”, וכמ”ש (פסחים נו, א) ”ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד”, ברוך מלשון המשכה (ראה תו”א יחי מז, ב. ובכ”מ), היינו שהמשכה ”לעולם ועד” היא רק מבחינת שם כבוד מלכותו (מהנחה בלתי מוגה).

וכן נוהגין במדינות אלו כל השנה, לבד משמחת תורה וכו’.”

וכתב הרב הנ”ל לדייק בדבריו של אדמו”ר הזקן, שכשהביא את שיטת המחבר שמיקל בזה ומתיר לקרוא שוב ושוב את אותו הקטע, כתב על זה הלשון ”שחוזר וקורא זה מה שקרא זה”. היינו, שאדמו”ר הזקן העמיד את היתר הבית-יוסף לקרוא לכמה אנשים את אותו הקטע דוקא באופן – שכל אחד קורא בעצמו את העלייה שלו, ”שחוזר וקורא זה מה שקרא זה”.

והגע בעצמך, מפני מה העמיד אדה”ז את דברי הבית-יוסף דוקא באופן זה שכל עולה קורא בעצמו, הרי בשו”ע שלו הביא אדה”ז גם את המנהג, [שהתפשט כבר מזמן הראשונים⁸ (הוספת המעתיק – י’ ה’)], ”שהש”ץ [=הבעל קורא] בקול רם ומשמיע לציבור ומצאין ידי חובתן”⁹. ואם-כן אולי הבית-יוסף מתיר גם באופן זה שהש”ץ קורא בקול רם, ומה טעם העמיד אדה”ז את דברי הבית-יוסף דווקא באופן ”שחוזר וקורא זה מה שקרא זה” (היינו שהעולה בעצמו קורא)?

אלא (כתב הרב הנ”ל) יש לדייק מכאן, שאדה”ז סבר שדוקא באופן זה (כשהעולה בעצמו קורא) היתר הבית-יוסף לקרוא שוב ושוב אותה הקריאה ולברך עליה. אבל אם נוהגים כמו עכשיו, שאחד קורא את כל הקריאה, הרי רק הוא מתחייב בברכה, ולכן – באופן זה – גם לשיטת הבית-יוסף אין לחזור על אותה קריאה ולברך עליה שוב ושוב. עכ”ד.

סתירת הטעם המיוחד ע”פ אדמו”ר הזקן

ה. ויש לתמוה על דבריו תמיהה גדולה, שכנה מדיוק זה שיטה שלימה וחדש דין להלכה (כשם

8 ראה ברא”ש מגילה פ”ג ס”א א (”ומה שנהגו האידנא ששליח צבור קורא וכו’). הובא בטור או”ח סי’ קמא. וראה גם ב”ן רפ”ד דמגילה, ד”ה הקופות (ש”ץ קורא בקול רם” וכו’). וכן פירש הכסף משנה (פ”ג מהל’ תפלה ה”ו) את דברי הראב”ד (שכתב שם ”ובמקומות הללו נהגו” וכו’) ”כלומר, שבקריאת התורה נהגו שהחזן קורא ולא העולה”.

9 דבר זה נזכר ע”י אדה”ז כמה פעמים בסימן זה (מהם בפירוש יתיר ומהם ברמז) – ראה שם סע”א ה. טו. יט. כ.

אדה”ז), שאם אחד קורא את כל הקריאה אין לחזור על כמה פסוקים ולברך עליהם שוב. וכל זה בנוי על דיוק לשון בשו”ע, שכביכול הוא לשון אדה”ז (שדייק לכתוב באופן פלוני ולא באופן אחר), ודבר זה אינו נכון כלל ומכמה צדדים, כדלהלן.

(א) דלשון זה אינו לשון אדה”ז. אלא הוא לשון הבית-יוסף¹⁰ מילה במילה ממש (”שקורא זה מה שקרא זה”), והוא עצמו העתיק מהריב”ש (בשו”ת שלו סי’ פד) שהוא המקור הראשון לדין זה¹¹, ואין זה כלל לשונו של אדה”ז שיהיה אפשר לדייק ממנו משהו ועל פי זה לחדש דינים בשמו.

ודבר זה הריהו פשוט וברור מסברה, שבמקום שאדה”ז העתיק הלשון מהפוסקים שקדמוהו (ולא שינה כלום בדבריהם, לא הוסיף ולא גרע) אי-אפשר לדייק מהלשון מאומה ולחדש ולבנות על זה שיטה שכביכול זוהי שיטתו. וכן כתב הרב¹² במפורש לגבי ענין של אוקימתא, העמדת ההלכה באופן מסוים (כבעניינינו), ש”דרך רבינו הזקן בכ”מ בשו”ע שלו, להעתיק הדינים באופן ובמצאיות שמצאם בהספרים והפוסקים שקדמו לו, וע”ד כלל הרמב”ם בכגון דא”.

ובזה דחה הרבי שם סברת הכותב שרצה לדייק משהו מהאופן שבו העמיד אדה”ז הלכה פלונית, אך שיטת הרבי היא שהאופן והמצאיות שאדה”ז מדבר עליהם הם פשוט העתקה כפי ”שמצאם בהספרים והפוסקים שקדמו לו” וא”א לדייק מזה מאומה¹³.

(ב) ולעצם העניין, מה שנקטו הפוסקים הנ”ל

10 בשו”ע שלו סי’ רפב שם, ולפני כן בחיבורו על הטור שם.

11 כפי שציין בעצמו בבית-יוסף שם.

12 באג”ק ח”ז ע’ רכת.

13 ודברי הרבי (בשיחת ש”פ בלק תש”ל, נדפסו בלקוטי ביאורים בספר התניא (קארף) ח”ב ע’ רסו. אגה”ת בצירוף מ”מ, ליקוט פירושים ושינויי נוסחאות (חיטריק) ע’ תמט) – שיש לדייק בלשונו של אדה”ז גם כשמעתיק הלשון מדברי הפוסקים שקדמוהו בלי שינוי, אינם בסתירה למ”ש כאן בפנים:

(א) דשם המדובר הוא באופן כאשר הלשון היא מוקשה ותמוהה לכאורה (נראית כשפת יתר וכיו”ב), שאז יש לדייק בה ולמצוא את הכוונה הטמונה בה, כי בודאי הפוסקים (הקדמונים, ובפרט אדה”ז שהעתיקם) לא כתבו סתם לשון מוקשה. (ב) גם או ההסבר שימצא ללשון התמוהה, והחידוש שיתחדש עפ”י, אינו חידוש של אדה”ז אלא של הפוסקים שקדמוהו (ואדה”ז סבר כמותם בזה).

ארבע פעמים אותה הקריאה ולברך עליה שוב ושוב, הרי יוצא שמברכים בשבילו על אותה הקריאה ארבע פעמים!

ובשלמא בקריאת התורה בשבת, הרי כל אחד מהעולים מברך על קטע אחר בפרשה, ולכן מכיוון שהם קוראים קטעים שונים שאינם חופפים, התיירו לכל אחד מהם לברך. אבל בחול-המועד סוכות, לשיטת הבית-יוסף שקוראים אותו קטע עצמו ארבע פעמים, נמצא (לדעת הצמח-צדק) שכולם מברכים - בשביל הש"ץ - על אותו הקטע, והרי זה דומה לאדם שיברך על אותה אכילה ארבע פעמים(!), וזה דבר שאין הדעת סובלתו. ובעל כרחנו חייבים אנו לנהוג כהרמ"א לקרוא לכל אחד מהעולים קטע אחר. עד כאן תוכן דבריו.

סתירת הטעם המחודש ע"פ הצמח צדק

ג. ובמחילת כבוד תורתו, יש להעיר ולתמוה על דבריו, שלכאורה אין שום דמיון בין קריאת התורה לאכילה. שכן בחול-המועד חייבים - מעיקר הדין - לקרוא ד' קרואים לספר-התורה (היינו שכמות הקרואים היא ד'), ומה שנחלקו הפוסקים (הבית-יוסף והרמ"א) זהו רק לעניין מה ואיך יקראו (איכות הקריאה). ועכ"פ ברור לכל הדעות שאין שום בעיה בכמות של העולים, שלכולי-עלמא צריכים להיות ד' מעיקר הדין, ולכן אפשר לברך ד' פעמים (כי הם ד' כמויות הנצרכות מהדין). מה שאין-כן באכילה, אם מברך על אותה אכילה ד' פעמים, הרי אין כאן ד' פעמים כמות, אלא זוהי אותה אכילה - כמות אחת - שרוצה לברך עליה ד' פעמים, וזה בודאי אי אפשר.

ואם יש את נפשך לדמות את קריאת התורה לאכילה, הרי זה דומה למי שאוכל ד' תפוחים, או ד' כזיתים פת, ומברך על כל אחד מהם לחוד, ומכוון בפירוש שהברכה על תפוח אחד לא תפטר את התפוח השני, שבאופן זה בודאי חייב לברך על כל תפוח לחוד. ועל דרך זה הוא בקריאת התורה, שמכיוון שתקנו לקרוא בחול-המועד לד' קרואים ושכל אחד מהן יברך על קריאתו, הרי כל אחד מד' גברי אלו (כאילו) מכוון בפירוש שהברכה שמברך לא תחול על הקריאה של חברו, ופשיטא שכל אחד

מהם יכול (וצריך) לברך בעצמו.

ויתירה מזו, בקריאת התורה דחול-המועד סכות הרי ברור שלכו"ע חוזרים, לפחות לחלק מהעולים, על מה שכבר קראו. היינו, שגם לשיטת הרמ"א, בארץ ישראל, חוזרים לרביעי מה שכבר קראו לראשון³, ונחז"ל, לשיטת הרמ"א, חוזרים לרביעי מה שכבר קראו לראשון ולשני⁴. ואם-כן לפי הנ"ל, אם יש לדמות זה לאכילה, הרי יקשה איך אפשר לברך פעמיים על אותה הקריאה. ובע"כ חייבים אנו לומר שהקריאה בחג הסכות היא דומה לכמה אכילות שיכולים לברך עליהם כמה פעמים - מכיוון שכך נתקנה הקריאה לימי חול-המועד שיעלו ד' אנשים לתורה ושכל אחד מהם יברך בעצמו - וממילא ליתא למה שכתב הרב הנ"ל שלשיטת הבית-יוסף יש בעי' עם הברכה, אלא יכולים לברך על ד' הקריאות ד' פעמים.

הטעם המחודש על-פי דברי אדמו"ר הזקן

ד. החידוש השני שכתב הגרמ"ש אשכנזי, בהמשך דבריו שם הוא, שאפשר לדייק ולהוכיח כן גם מדברי אדה"ז, שאם העולים לא קוראים בתורה בעצמם (אלא הש"ץ קורא ומשמיע לציבור) יש בעיה בקריאה חוזרת על אותו קטע.

דהנה אדמו"ר הזקן כתב בשו"ע שלו⁵, וזה לשונו: "יש אומרים שמותר לקרוא עולים הרבה בפרשה אחת, שחוזר וקורא זה מה שקרא זה וחוזר ומברך, ואין בזה חשש ברכה לבטלה, שהרי בחול המועד של סוכות וחנוכה עושים כן". וזוהי שיטת המחבר בשו"ע⁶. לאחר מכן הביא אדה"ז את שיטת הרמ"א⁷ החולק על זה וסובר "שלתחלה אסור להשני לברך על הפסוקים שכבר בירך עליהם הראשון . . . (ולאחר מכן הביא אדה"ז את הכרעת הרמ"א בזה):

3) ולא נחלקו הבית-יוסף והרמ"א אלא לעניין העולה השני והשלישי, אם יחזרו בשבילם על מה שקרא הראשון.

4) ולא נחלקו הפוסקים הנ"ל אלא לעניין הקורא השלישי אם יש לקרוא עבורו קטע חדש.

5) סי' רפב ס"ד.

6) שם ס"ב. ומקורו מתשובת הריב"ש סי' פד, הובאה בבית-יוסף שם.

7) בשו"ע שם, ומקורה במרדכי סוף מגילה רמז תתלא.

וכמאמר "מלך שמו נקרא עליהם", שרק שמו של המלך נקרא על מדינתו, והרי השם אינו נוגע להעצם של הנקרא בו, אלא הוא רק כדי שהזולת יוכל להתקשר עמו. אבל הקב"ה עצמו הוא קדוש ומובדל, ואין להנבארים שום ערך אליו.

ומצד ההתקשרות של נשמות-ישראל עם העצמות, להיותם "חלק אלוקה ממעל ממש"¹⁹, הרי כל ההעולמות אין להם ערך, וכל הנבארים אין להם תפיסה ומושג בנשמות-ישראל. ומה שנמשך מהנשמה בגוף, הרי זה רק הארה מהנשמה, כי, כאמור, צדיקים - שהכוונה בזה לכל בני ישראל,

כמו שנאמר²⁰, "ועמך כולם צדיקים" - "דומים לבוראם", וכשם שרק הארה מהבורא נמשכת בעולם, כך נמשך בגוף רק הארה מהנשמה²¹, כיוון שהגוף אינו כלי להכיל את עצם הנשמה²².

וזוהו הרמז בפסוק "ואלה שמות בני-ישראל הבאים מצרימה" - רק ה"שמות", הארה של נשמות-ישראל, באו למצרים, בהגבלות של עולם-זהו בכלל ושל הגלות בפרט (מצרים מלשון מיצר וגבול), אבל עצם הנשמה אינה יכולה לבוא בגלות.

וכיוון שעל הנשמה עצמה לא שייך גלות, הרי זה נתון כוח בהארת הנשמה שיהיה בה התוקף שלא להתפעל מההעלמות והסתרים ולהישאר בשלימות גם בירידתה למטה ובגלות.

19) תניא רפ"ב.

20) ישעיהו ס, בא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

21) ראה ברכות (י, א): מה הקב"ה כו' אף נשמה כו'.

22) וכידוע הראיה לזה (ראה 'תורת-מנחם - התוועדויות' ח"א" ריש עמ' 57. וש"נ) מהא ד"מלאך בשליש עולם עומד" (ראה ב"ר פס"ח, יב) ומכ"ש שנשמה שהיא למעלה ממלאך, אין העולם - ועאכ"ו"כ הגוף - יכול להכילה (מהנחה בלתי מוגה).

ה. כשם שעצם הנשמה, שלמעלה מירידה בגוף, נותנת תוקף בהארת הנשמה - כן הוא גם לאיך גי'סא: העבודה של הארת הנשמה שבאה למטה בגוף, פועלת עליו גם בעצם הנשמה. תכלית ירידת הנשמה למטה היא בשביל העלייה שיש להנשמה מהירידה. וידוע²³ שעלייה זו היא לא רק בהארת הנשמה, אלא גם עצם הנשמה כמו שהיא למעלה, מתעלית ומגעת למדרגה כו', שמצד עצמה (ללא העבודה של הארת הנשמה בגוף) לא היתה יכולה להגיע אליה.

הסיבה לכך שההארה, השם של הנשמה יכולה

לא זו בלבד שאין להתפעל ואין להתחשב עם כל הפרעות

וההסתרים של הגוף ונפש הבהמית, אלא יש לברר ולשנות

את הגוף ונפש הבהמית, שיהיו כלים לאלוקות

לפעול עלייה גם בהעצם, היא, לפי שהשם נוגע ("יריט אין") בהעצם, עם היותו הארה בלבד. וכפי שאנו רואים, שכאשר קורין לאדם בשמו, אזי נפנה בכל עצמותו. וכמו-כן ידוע, שאחת העצות לעורר אדם מהתעלפות חזקה (שאו אין פועלים אצל האדם כוחות הגלויים של הנפש) היא, לומר באוזנו של המתעלף שמו שקורין לו על-פי תורה, שעל-ידי-זה מעוררים את עצם הנפש, שיחזור ויחיה ויפעל בהגוף²⁴.

וגם בני דומים הצדיקים לבוראם: על-ידי עבודת בני ישראל בעולם - עם היותה בעולם הזה, שבו מאירה רק הארה מאלוקות - נעשה נחת רוח להקב"ה בעצמו, כמאמר רז"ל²⁵ "נחת רוח לפני", הקב"ה אומר: זוהי נחת רוח בשבילי בעצמי, עצמות, שבני ישראל עשו את רצוני.

ו. העבודה למטה בגוף צריכה להיות בבירור הגוף ונפש הבהמית והחלק בעולם של כל אחד.

23) ראה ד"ה זה היום תש"ט פ"ב ופ"ג (סה"מ תש"ט עמ' ד' ואילך).

24) ד"ה מן המיצר תש"ט פ"א (סה"מ שם עמ' יז).

25) ספרי שלח טו, ז. פינחס כה, ח.

קריאת התורה בחול המועד סוכות בארץ ישראל

המנהג הראוי

צבור (ה'בעל קורא') קורא את כל הקריאה בקול רם ומוציא את הציבור ידי חובתם בשמיעה ממנו. ולפי מנהג זה, השליח ציבור הוא המתחייב לברך את ברכות התורה על הקריאה בתורה, שהרי הוא הקורא בתורה בשביל כל הצבור, ואלו שעולים לתורה הם רק שלוחים שלו ומברכים בשבילו.

וכיוון שבאמת רק הוא חייב בברכות, לכן מעיקר הדין, לכאורה, היה מקום לברך רק בתחילת הקריאה ובסופה, מכיוון שבשבילו זו קריאה אחת ארוכה ואין סיבה שיברך כמה פעמים, וכשהעולים מברכים שוב ושוב יש כאן ספק ברכה שאינה צריכה. אמנם למעשה, מכיוון שחכמים תקנו לחלק את הפרשה לשבעה חלקים, ולהעלות שבעה עולים, מעלים אותם וכל אחד מברך על העלייה שלו. אולם, מסיים הצמח צדק, די ומספיק במה שמחלקים את הקריאה לשבע ומברכים כתקנת חכמים (שבע פעמים), ואין להוסיף ולקרוא קרואים נוספים ולהכנס לשאלת ברכה שאינה צריכה? עד כאן תוכן דברי הצמח צדק.

ועל פי זה כתב הרב הנ"ל לחדש לעניין קריאת התורה דחול-המועד סוכות, שחייבים, לכאורה, לנהוג כשיטת הרמ"א לקרוא לכל עולה קטע מיוחד, ולא לנהוג כהבית-יוסף לקרוא אותו קטע ארבע פעמים. שמכיוון שהש"ץ הוא החייב בברכות והעולים רק מברכים בשבילו, אם-כן כיצד יתכן לחזור ולקרוא

א. הגה"ה, הרב מרדכי שמואל אשכנזי, רבו של כפר חב"ד, כתב ב'התקשרות' (גיליון תרמב עמ' 51) בארוכה, שע"פ דברי אדמו"ר הצמח צדק (בספרו פסקי דינים) וע"פ דברי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו (בשיחת חול המועד סוכות תשמ"ט) - המנהג הנכון שראוי לנהוג בו למעשה הוא, לקרוא בתורה בארץ-ישראל בחול-המועד של סוכות לכל עולה קטע מיוחד, כשיטת הרמ"א. ועצם העניין הוא נכון, וגם לענ"ד נראה כן.

אלא שבהמשך דבריו שם¹ הוסיף וכתב שני חידושים גדולים, שלדין, ההולכים לאור תורת ופסקי אדמו"ר הזקן ואדמו"ר הצמח צדק, יש לומר שעל פי דברי רבותינו אלה, מטעם נוסף צריך להקפיד על קריאה באופן זה דוקא. ולענ"ד דבריו אלו צריכים עיון גדול, כאשר יתבאר.

הטעם המחודש ע"פ תשובת הצמח צדק

ב. החידוש הראשון שכתב, הוא על-פי מה שכתב הצמח-צדק בתשובה (או"ח סי' לה), שאין להוסיף על המניין של שבעה קרואים בשבת. וביאר הצמח-צדק שם את העניין בארוכה, שמה שנהגו לעשות הוספות בשבת זה מתאים רק לפי מה שנהגו בדורות הראשונים שכל אחד מהעולים לתורה קורא בעצמו בקול את העלייה שלו ומוציא את הרבים ידי חובתם. אמנם עכשיו נתפשט המנהג שהשליח

בגלות, וכתוב³⁰ "ואלה תולדות יעקב יוסף" - יוסף המשיך וגילה ענייני יעקב³¹. ורק כאשר "מת יוסף" - "נתנו עליהם משוי", שאז התחיל משא הגלות. ולכן התחילה אז, אצל הבנים, העבודה ד"שמות בני ישראל" - הירידה מהגלות, והעבודה שהביאה ליציאת מצרים.

ולכן נוגע השם "שמות" לכללות תוכן הספר - כיוון ששם זה מורה על כללות אופן העבודה של הבנים שבאים בגלות:

(א) בגלות נמצא רק שם, הארה מעצם הנשמה; ועצם הנשמה, כיוון שהיא למעלה מלהיות בגלות, נותנת היא כוח בעבודה דהארת הנשמה.

(ב) העבודה צריכה להיות בהכחינה דשם, לברר ולהעלות את הגוף, נפש הבהמית וחלקו בעולם, שעל-ידי זה נעשית יציאת מצרים והעלייה גם בעצם הנשמה - עד לעשיית משכן, "ושכנתי בתוכם"³² - בתוך כל אחד ואחד.

ה. ככל סיפורי התורה, יש גם בעניין זה הוראה נצחית, לכל דור ומקום:

ככל הזמנים ובמצבים היותר קשים של הגלות, צריך יהודי לדעת, שאין לו להתיירא ובוודאי שאסור לו להתיירא חס ושלום, כיוון שהעצם של יהודי הוא אף פעם לא בגלות, ועליו לא יכול אף אחד להעלים ולהסתיר.

יתירה מזה: העצם נותן גם כוח להיהודי למטה שלא להתפעל מהגלות, ולמלא את עבודתו הפרטית בגופו ונפשו הבהמית וחלקו בעולם, ועבודה גדולה ביותר ("גארא א גרויסע עבודה") - עבודה שמביאה לידי עלייה גם בעצם הנשמה, ועד - "ושכנתי בתוכם";

שתתגלה בגאולה השלימה בקרוב ממש.

(קטעים מהתנועות שבת-קודש פרשת שמות, מברכים החודש שבט, ה'תש"ט. תורת-מנחם - התנועותיות תש"ט, כרך כד, עמ' 329-320 אלוילך - בלתי מוגה)

לא זו בלבד שאין להתפעל ואין להתחשב עם כל ההפרעות וההסתרים של הגוף ונפש הבהמית, ולעסוק בתוקף בענייני הנשמה דלימוד התורה וקיום המצוות - שבוה שווים כל בני ישראל; אלא העבודה צריכה להיות גם לברר ולשנות את הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם, שיהיו כלי לאלוקות - שבוה יש לכל אחד אופן עבודה שלו, כיוון שצריך לעבוד עם הגוף שלו, נפש הבהמית שלו, והחלק בעולם שלו.

ולכן מרגישה התורה את השמות של בני ישראל, "ראובן שמעון וגו'": שמו של יהודי מורה על הציור שנעשה בנשמתו על-ידי התקשרותה בהגוף. הנשמה עצמה אין לה שם, כיוון שאין לה ציור, ודווקא מצד התקשרותה עם הגוף מקבלת ציור ושם²⁶. וכיוון שכל גוף מחולק מחבירו, יש לכל אחד ציור מיוחד, ושם מיוחד, שמרמז גם על אופן העבודה המיוחד של כל אחד ואחד מישראל.

ודווקא על-ידי "שמות בני ישראל" אלו, על-ידי העבודה המיוחדת של כל אחד מישראל לברר את הגוף ונפש הבהמית שלו, ואת החלק שלו בעולם, נשלמה התכלית ד"הבאים מצרימה" - העלייה שנעשית על-ידי הירידה.

ו. על-פי זה יובן גם הטעם שספר זה נקרא בשם "שמות", כיוון שבשם זה מתבטא תוכנו הכללי של ספר זה:

הספר הראשון (בראשית) נקרא "ספר הישר"²⁷, לפי שבו מדובר אודות האבות, שנקראים "ישרים"²⁸, שאצלם לא היה שייך העניין של גלות אמיתי. כאשר יעקב בא למצרים, לא התחילה עדיין גלות מצרים. יתירה מזה, איתא במדרש²⁹: "כל זמן שיוסף היה קיים לא היה להם משוי של מצרים", והיינו, לפי שהאבות היו נעלים מלהיות

(26) לקו"ת בלק (זג, 2).

(27) יהושע יג.

(28) ע"ז כה, א.

(29) שמו"ר פ"א, ד.

(30) וישב לזב.

(31) ראה לקו"ש ח"ג עמ' 805. עמ' 832. וש"נ.

(32) תרומה כה, ח.

(1) ע' 16, אות ד.

(2) וכן הובא בספר המנהגים - מנהגי חב"ד (ע' 31. 95) ממכתב הרב, הוראת כ"ק אדמו"ר מהר"י"צ בשם אביו, שלא להוסיף על מניין הקרואים בש"ק או ביו"ט. (וציין לשו"ת הצמח-צדק שבפינים).

עבודה מתוך תוקף האמונה

והציפייה לביאת המשיח תיכף ומיד

הגלות איננה מצב 'טבעי' לבני ישראל

כיוון שמצד מציאותם האמיתית ("בני ישראל") אינם שייכים למצרים, והיותם במצרים (לא במקומם האמיתי) הוא באופן ד"באבים מצרימה", לשון הווה, "כאילו אותו יום נכנסו למצרים", ו"באותו יום" גופא ברגע זה (רגע ההווה) ממש - מודגשת יותר אצלם כוונת ותכלית בואם מצרימה, שברגע זה ("רגע כמימריה", שיש בו שיעור זמן דאמירת ג' אותיות "רגע") ימלאו שליחותו של הקב"ה לעשות לו יתברך ידירה בתחתונים.

ועל-דרך זה בכל רגע ורגע ש"באים מצרימה" מחדש, ועד לרגע האחרון דזמן הגלות - שגם לאחרי כל אריכות וקושי הגלות, אינם שייכים לגלות, ואין זה מקומם, כך שהיותם בגלות ברגע זה, רגע האחרון של הגלות, אינו המשך טבעי לגלות ארוכה וקשה, אלא מצב חדש, "כאילו אותו יום (ואותו רגע) נכנסו למצרים". ולכן נעשית העבודה כל משך זמן הגלות עד לרגע האחרון דזמן הגלות בכל התוקף, ומתוך תוקף האמונה בביאת המשיח, ציפייה ותקווה חזקה לביאתו תכף ומיד ממש.

(משיחת שבת קודש פרשת שמות, י"ט בטבת ה'תשנ"א. 'תורת מנחם - התוועדות תנש"א, כרך ב, עמ' 136-137)

כניעה לגזירה רוחנית מולידה גזירה גשמית

כשמדובר בעניין של רוחניות - אין לקבל (להיכנע בפני) גזירות, אלא יש ללכת בכל התוקף. והיינו משום שהגשמיות תלויה ברוחניות. אם נכנעים לגזירה ברוחנית - מגיחה ("שפאָרט ארויס") הגזירה גם בגשמיות. ולאידך גיסא, אם אין נכנעים לגזירה ברוחנית, אזי מכריז פרעה בעצמו "לכו לסבלותיכם" - פרעה בעצמו מודה בעניין ד"לסבלותיכם", שאין משועבדים אליו.

[...] אם לא נכנעים במאומה לקליפה המבלבלת, אלא מתנהגים באופן ד"תומיך ואוריך לאיש חסידך" ("אוריך" - לימוד התורה, ו"תומיך" - קיום המצוות) - אזי נפטרים משעבוד הגלות, ואין לקליפה שום שליטה, לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות.

ואף-על-פי שמצד חושך הגלות נדרש לוותר ("צו פֿאַרבייגן") על כמה עניינים, וכמו מצוות התלויות בבית-המקדש - הרי באמת הכוונה בגלות היא שתהיה הכנה והקדמה להגילויים דלעתיד.

[...] וכאשר אין מותרים בשום פרט, הרי אף-על-פי שבינתיים נמצאים עדיין בגלות, ולא בארץ-ישראל, כיוון שכך הוא מצד הכוונה העליונה - מכל-מקום ישנו העניין ד"ואכלו את חלב הארץ", דהיינו שישנו רק עניין הגלות (שלא נמצאים בארץ-ישראל), אבל לא עניין השעבוד.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת שמות, מברכים החודש שבט, ה'תשט"ו.)

'תורת מנחם - התוועדות תש"ו, חלק שני (טז), עמ' 18-16 - בלתי מוגה

שקוע ראשו ורובו בעסקיו, ואסור שהעסק ימנע ממנו להתפלל בציבור ולקבוע עיתים לתורה. מלאכה כזו היא בעלת קצבה, כאשר רק שעות מסוימות מוקדשות לה ורק מידה מסוימת של תשומת-לב. אז יש למלאכה זו גם תועלת - היא "כלי" ראוי להמשכת ברכת ה'.

ומכלל הן אתה שומע לאו. כאשר אדם ששקוע ראשו ורובו במלאכתו - אינו רואה בה קצבה (כי הוא שקוע בה כלי-כולו וכל עיתותיו מוקדשות לה), ואף אינו רואה ממנה את התועלת הראויה (כי אינה "כלי" מתאים לברכת ה').

(ליקוטי שיחות כרך ג עמ' 848)

איש מצרי הצילנו (ביט)

משה, מושיעם של ישראל, נולד בשנה המאה ושלושים לירידת יעקב ובניו למצרים (כי יוכבד אימו, שנולדה בין החומות, היתה בת ק"ל בלידתו). דבר זה נרמז במחצית הראשונה של תיבת "מצרי": "מצ" - בגימטרייה 130.

לאחר מאתיים ועשר שנה שהיו בני ישראל במצרים, נגאלו על-ידי משה. דבר זה נרמז במחצית השנייה של תיבת "מצרי": "רי" - בגימטרייה 210.

זהו "איש מצרי הצילנו".

(ליקוטי לוי צחק לזוהר, חלק א עמ' א)

ומושה היה רעה את צאן יתרו חותנו (גא)

מסופר במדרש (רבה), שכשהיה משה רועה את צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי, ורץ אחריו עד שהגיע לכריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיוון שהגיע משה אליו אמר: לא הייתי יודע שרץ היית מפני שהיית צמא, עיף אתה! הרכיבו על כתפו וחזר אל שאר הצאן. אמר הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך, חיך אתה תרעה צאני ישראל...

לפנינו רמז נפלא: ה"גדי" אינו בורח מן ה"עדר" בגלל רשעותו וזדון ליבו; הוא עושה זאת מתוך צמאונ. נשמתו צמאה לאלוקים, אך אין הוא יודע שאפשר לרוות את צמאונו במי התורה, ולכן הוא פונה לרעות בשדות זרים...

רועה ומנהיג אמיתי הוא מי שמכיר ומגלה את הסיבה הפנימית לכריחת ה"גדי", ולכן הוא רודף אחריו ומחזירו למוטב.

(מהתוועדות חג השבועות תש"מ)

לא ידעתי את ה' (הב)

שם הוי' הוא בחינת אלוקות שלמעלה מהטבע, ושם אלקים הוא בחינת האלוקות כפי שהיא במידה מצומצמת שנתלכשה בטבע ("אלקים" בגימטרייה "הטבע"). זהו שאמר פרעה "לא ידעתי את הוי'": על-פי דרך הטבע אין לישראל שום אפשרות לצאת ממצרים; ושם הוי' שלמעלה מהטבע "לא ידעתי" - הוא מנותק ומובדל מדרכי הנהגת הטבע ואינו מתערב בו.

אך לאמיתו של דבר, מאיר שם הוי' למטה כמו שהוא מאיר למעלה, ללא כל שינוי, כי ממנו הכול. ועל-ידי הניסים והנפלאות של יציאת מצרים נוכח גם פרעה לדעת ולהכיר בשם הוי', כמו שנאמר (שמות ז) "וידעו מצרים כי אני הוי'".

(תורה אור פרשת שמות, דף נ, עמ' ה)

"כל כבודה"

"הלכות צניעות' נועדו לא רק לימי החורף אלא גם לימי הקיץ; לא רק לקטנים, אלא גם לגדולים", אמר הרבי • במענה לנשי ובנות חב"ד' כתב כי "נערה ואישה ה'מכריזות' שאין להן שום מעלה מעצמן שישומו לב אליהן ויעריכו אותן, כי אם על-ידי הנהגה דהיפך הצניעות - מבזות את עצמן!" • היופי שבצניעות, לקראת כ"ח בטבת, יום-הולדתה של הרבנית חנה, אימו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

את התוועדות י"ב בתמוז תשי"ז ('תורת-מנחם - התוועדות' כרך כ, עמ' 143) חתם הרבי במילים האלה:

כיוון שנמצאים עתה בימי הקיץ, שזהו הזמן שנוסעים ל"קאנטרי" [=עיר קיט] (כפי שנקרא בלשון המדינה) - הרי מצווה גדולה לפרסם בה"קאנטרי" אשר "הלכות צניעות" שבשולחן-ערך הם לא רק עבור ימי החורף אלא גם עבור ימי הקיץ, ולא רק בעיר אלא גם ב"קאנטרי", ולא רק לקטנים אלא גם לגדולים, ולא רק לגדולים אלא גם לגדולי הגדולות. ויעזור השם יתברך שיהיה קיץ בריא, קיץ כשר, וקיץ בריא ושמוח.

קודם לכן הקדים ואמר (שם עמ' 142):
כיוון ש"דבר בעתו מה טוב", הרי אף-על-פי שהבא לקמן הוא דין מפורש בשולחן-ערך ובכמה ספרים, מכל-מקום, הרי זה "דבר בעתו", ובפרט במעמד כמה וכמה מבני-ישראל, שבוודאי יפרסמו זאת.

תלוי בבעל והאב

במכתבו של המזכיר, הרה"ח הרב יהודה-לייב

שיחי' גרונר (ט' בסיוון תשכ"ח), שבו הוא מתאר את אירועי חג השבועות של אותה שנה ('משבחי רבי', עמ' 60) נכתב, בין השאר: "האריך עוד בענייני צניעות ובהוספה אשר צניעות האישה והבת תלויה בצניעות הבעל והאב על-פי מה שכתוב בקונטרס העבודה, להיות זהיר בראיה ושמיעה, קריאה וכו'" [השווה לשיחות-קודש תשכ"ח, כרך ב, עמ' 199].

ממלכת כוהנים וגוי קדוש

בגמרא (יומא מז,א) מסופר על צניעותה המיוחדת של קמחית (אימם של הכוהנים הגדולים בזמן בית-המקדש), שקורות ביתה לא ראו מעולם את שערות ראשה, ולכן זכתה לשבעה בנים שהיו כוהנים גדולים. מסביר הרבי ('תורת-מנחם - התוועדות' כרך כ, עמ' 69 ואילך):

ואין לחשוב: האם מוכרחת אני להתנהג במידה גדולה כזו של צניעות בכדי שבניי יהיו כוהנים גדולים - מה אכפת לי שבניי יהיו סתם כוהנים? "כל ישראל קדושים הם"!

אלא כשיש לאישה אפשרות לגדל את בניה שיהיו כוהנים גדולים, הרי זה גופא הוראה שזהו

פרשת שמות

הבאים מצרימה (א,א)

כל זמן שהיה יוסף חי לא היה עליהם משוי (=משא, עול) של מצרים; מת יוסף, נתנו עליהם משוי. לפיכך כתיב "הבאים" (לשון הווה), כאילו אותו היום נכנסו למצרים (מדרש רבה)

המובן הפנימי של "משוי מצרים" הוא, השיטה המצרית של פולחן הטבע, שאותה ניסו לכפות על ישראל, במישרין ובעקיפין. תוקפו של "משוי" זה התחיל לאחר מות יוסף: כידוע, היתה שיטה זו מבוססת על העובדה שארץ מצרים מקבלת מים מהנילוס ואינה זקוקה למטר השמים. כשביקר יעקב אצל פרעה בירכו שיעלה הנילוס לרגליו, וברכתו נתקיימה. בזה החליש יעקב את פולחן הטבע המצרי, בהראותו שגם מי הנילוס תלויים בברכת הקב"ה (שנשפע על-ידי ברכת יעקב). אך יעקב עצמו - מבורא בחסידות - שהיה מנותק ומובודל מעולם הזה בכלל וממצרים השפלה בפרט, השפעתו על מצרים עברה דרך יוסף (רמז לדבר - "ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמידהו לפני פרעה" - בראשית מז).

מובן אפוא, כי כל עוד יוסף היה בחיים, נמשכה גם השפעת יעקב במצרים, ולא היה "משוי מצרים" בתוקפו. אך לאחר מות יוסף כלתה ונגמרה השפעת יעקב ו"כאילו אותו היום נכנסו למצרים".

(ליקוטי-שיחות, כרך ו, עמ' 32-31)

שבעים נפש (א,ה)

אצל בני-יעקב נאמר "נפש", לשון יחיד, ואילו בתולדות עשוי (בראשית לו) נאמר "נפשות ביתו", לשון רבים. כי בצד הקדושה מורגשת אימת הקב"ה, ולכן שוררים שם התכללות ואחדות (ברוגמת שני שרים יריבים, שבבואם לפני המלך מתבטלים ממצאיותם ומתאחדים לדעה אחת); ואילו בצד הקליפה שוררים פירוד וריבוי.

(סידור עם דא"ח רסבב)

וימת יוסף וכל אחיו (א,ו)

אף על פי שמות יוסף ואחיו - אלוקיהם לא מת (מדרש רבה)

אמנם יוסף ואחיו מתו ונסתלקו מן העולם, אבל המשכת האלוקות שהמשיכו בעולם על-ידי תורתם ועבודתם - לא נתבטלה.

(רמ"ח אותיות, אות צו)

ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך (א,ג)

הרמב"ם (הלכות עבדים פ"א) מגדיר "עבודת פרך" - עבודה שהיא נטולת קצבה ותועלת. גם כיום "משועבדים" רבים בעסק פרנסתם, בבחינת "עבודת פרך". על-פי תורה אין לו לאדם להיות

תהיה מטרתם הייחודית אשר תהיה, שבעיית הצניעות תשתלב בתוך פעולותיהם המעשיות. יש לעורר את תשומת לב האמהות היהודיות על סכנת הפיין הצניעות בחינוך בנותיהן. יש לעורר את הנהלות מוסדות החינוך לבנות, בכל הגילים, להקפיד יותר על עניין הצניעות במוסדותיהם, ולהסביר לתלמידות צניעות היא המידה היפה ביותר, הכתר של הבת והאישה היהודייה.

יש להתאמץ לשכנע את כל אלה המבינות את טיב הצניעות ומקפידות עליה, שתהיה להן אחריות כלפי אחיותיהן ושחובתן להשפיע עליהן, הן בדיבור ועוד יותר בהתנהגות לדוגמה, לחזק את עניין הצניעות בביתן ובחוגן.

כבר הגיעה שעת השיא שנשים ובנות יהודיות יחוש את גאוונותן היהודיות ואת איתנותן ב"אופנות" הריקניות והחלולות, הכוזבות והמטעות, אופנות שאין בהן תוכן מלבד רדיפת הבצע של אלה שיש להם אינטרס כספי בהן.

ובזכות חיזוק והפצת עניין הצניעות בכל תחומי חיי היום-יום ייתן הקב"ה שיתקיימו הברכות שהתורה מבטיחה לאלה שמקפידות על הצניעות בהידור, ויתקיימו במידה המלאה ביותר, ובמיוחד בנחת יהודי מוצאצאים וצאצאי צאצאים, בריאות

ופרנסה בשפע, ורוב שמחה יחד עם הבעל, לאריכות ימים ושנים טובות. **הרבי חותם את דבריו:** ברכה להצלחה מופלגה ובשורות טובות בכל האמור.

פנייה לבתי המסחר

בכתב־יד־קודש אחר שפרסם הרב קליין (באחד מגיליונות 'כפר־חב"ד') כותב הרבי במענה לבקשת הנהלת ארגון 'נשי ובנות חב"ד' (כנראה בארצות־הברית) לקראת אחת הוועידות. השאלה היתה איזה נושא יוצב במוקד הוועידה. תשובת הרבי:

מהיר

פשוט שכל פעולה בנוגע לצניעות נחוצה היא במאוד, ובכל הדרכים שאפשר. כולל ג[ם] כ[ן] פני[יה] (חשאית) - למחדשי המאָדע [=האופנה] ולבתי מסחר דלבושי נשים. ובפרט שיש מתאוננות שקשה להשיג בחנויות לבושים צנועים.

וכדאי להדגיש - באופן המתאים - שמבזה א[ת] ע[צמח] נערה ואישה ה"מכריזה" דאין לה שום מעלה מעצמה שישומו לב א[ל]ה[ן] ויעריכו אותה - כ[י] א[ם] רק הנהגה היפך הצניעות.

התפקיד שלה, ואם אינה ממלאת תפקיד זה, לא מילאה חובתה כלל; לא מילאה את רצון הבורא. זאת למדים אנו ממצוות הדלקת המנורה שצריכה להיות בהיכל דווקא, שאם ישנה אפשרות להאיר במקום קדוש יותר - יש לעשות זאת.

בריאים בגשמיות וברוחניות

דברים דומים, בסגנון חד ונוקב יותר, השמיע הרבי בשבת־קודש פרשת שמיני תשט"ז ('תורת־מנחם - התוועדות' כרך טז, עמ' 262):

"מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי" - את דבריה אלה של קמחית (בכך הסבירה בזכות מה זכתה ל"שבעה בנים... שימשו בכהונה גדולה") - צריכה לדעת כל אישה מישראל - שחינוך הילדים ואופן גידולם, תלוי בה, באם היהודייה, יותר מאשר באב.

ומה נדרש ממנה? - שאל הרבי והמשיך להסביר - לא שהבית יהיה מטופח ומצוחצח כו' ("אויסגעפּופּצט"), אלא נדרש ממנה העניין ד"מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי" - עניין הצניעות, כפשוטם של דברים.

ועוד עליהן לדעת, שגורל ילדינו תלוי בהן:

אפשר ונקבע מלמעלה שילדה של אישה פלונית יוכל להיות במדריגת "כהן גדול" (ברוחניות), וכשהנהגתה היא באופן שחסר אצלה העניין ד"לא ראו קורות ביתי קלעי שערי", מונעת היא מבנה זכות גדולה זו שהיתה בהישג ידו!

את דבריו אלה סיים הרבי באומרו:

אין לצאת ידי חובה באנחות ובבכיות, אלא יעשו זאת בפועל ממש, ועלי־ידי־זה יזכו לילדים בריאים בגשמיות ובריאים ברוחניות.

מכלל הן אתה שומע לאו!

בפתק מעניין, בכתב־יד־קודש, שפרסם המזכיר הרה"ח הרב בנימין שיחי קליין (ב'כפר חב"ד', מדור 'מבית המלכות' - גיליון 746, עמ' 13) כתב הרבי:

מוסד על דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בכין[צא] ב[זה] השצרות ר[חמנא] ל[יצלן] שיש עתה מנוער בנ[י] י[שראלי] - בא (כנראה מכ[מה] מ[קומות])

בספרים מהקולות בענייני ט[הרת] המשפ[חה] ובצניעות, ומכלל הן אתה שומע לאו - מה"הן" דצניעות דקמחית הביאו ז' כה[נים] ג[דולים] אתה שומע כו'.

חינוך ל"ונפלינו" מגיל רך

בסיפור ראובן והדודאים כותב רש"י (בפירושו לפסוק ויצא ל,יד): "להגיד שבחן של שבטים, שעת הקציר היה ולא פשט ידו בגזל... אלא ("דודאים", שהם) דבר ההפקר שאין אדם מקפיד בו".

מדברי רש"י "להגיד שבחן של שבטים" - מסיק הרבי כיום שמחת־תורה תשט"ו ('תורת־מנחם - התוועדות', כרך יג, עמ' 82) - למדים שבין כל אנשי סביבתם לא התנהג אף אחד באופן כזה. אבל השבטים ידעו שהנהגתם צריכה להיות באופן אחר; עליהם להתנהג ככל פרט באופן של תורה וקדושה, כך הנהיג יעקב בביתו, שביתו היה שונה מבתי כל האחרים.

והרבי ממשיך:

אין ללכת אחרי "רוח הזמן", ודבר זה צריך להיות באופן ניכר כך שהילדים יידעו שאביהם ואימם שונים מכל השאר: נשים אחרות לבושות בבגדים צניעותם אינה בהידור, אבל אימם לבושה בצניעות בתכלית; אפילו כשהילד עדיין קטן, ואינו יכול לקלוט את משמעותם של תורה וקדושה, יכול הוא כבר להבין שביתו שונה מביתם של אחרים - "ונפלינו". וממילא אין הילד לומד מילדים אחרים שאינם מתנהגים כראוי... הוא יודע שאלה אינם חברים עברו.

מהנהגה כזו - מסכם הרבי - יוצא שבט ראובן, וכן שבט יששכר... - שראובן ויששכר יצאו ראשי סנהדראות ועמודי הוראה.

"מצווה לפרסם"

בשיחתו לפני נשי ובנות חב"ד, בשלהי חודש אייר תשכ"ח, קבע הרבי (הדברים על־פי רשימת המזכיר הרה"ח הרב יהודה־לייב שיחי גרונר - 'משבחי רבי', עמ' 29):

צריכות נשי ובנות ישראל בזמנינו לשמור על טהרתן וקדושתן, ובעניין הצניעות והלבוש במיוחד,

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות' שירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

לא להתפעל מהנעשה מסביב להן ולא לדעות להידמות להנכריות וכו' ולהשיג ולהיזהר ביותר אשר הלבושים יהיו מתאימים לשולחן-ערוך ולא לקצר בהם וכו' וכו' (הדגיש זה ביותר וביותר). מצווה לפרסם.

הוספה בבניין המקדש

"חלקה היתה (עזרת-נשים) בראשונה והקיפיה גוזזטרא", מספרים חז"ל במסכת סוכה (נא, ב) בעניין ה"תיקון גדול" שנעשה בבית-המקדש. ופירש רש"י: "כדי שיהיו נשים עומדות שם בשמחת בית-השואבה ורואות".

הרבי מצביע על עוצמת הדברים (יום שמחת-תורה תש"ז) - 'תורת-מנחם - התועודיות' כך טו, עמ' 148): אף שהגוזזטרא היתה לצורך שמחת בית-השואבה, שהיא בהמשך ימי הסוכות - נשארה בקיומה גם לאחר-זה - בשמיני עצרת ובזמן הגלות. כלומר:

עשיית גוזזטרא שנועדה בשביל צניעות ('נשים צדקניות שבישראל דווקא, שלהיות נשים צנועות') הביאה להוספה בבניין המקדש! אגב כך מציין הרבי:

כאשר נמצאים בזמן של תוספת אור וגילוי כעניין "שמחת בית-השואבה" - אז צריכים גם שמירה מעניינים כאלה שתחילה לא היה צורך בשמירה מהם.

סגולה להצלחת הנישואין

מעשה ככלה שפנתה לרבי וביקשה שהרבי יעניק לה סגולה לקראת נישואיה. הרבי השיב לה (בשולי איגרת הברכה לנישואין):

לשאלתה לאיזה מצווה סגולה מיוחדת כו' - כמובן, ענייני טהרת-המשפחה וענייני צניעות (כיסוי הראש, לבושים וכו'). וראה זוהר חלק ג' (קכו, ריש עמ' א): בעיא איתתא כו' גודל השכר בזה.

תפקיד מיוחד לעקרת-הבית

הכינוס הארצי החמישי של ארגון 'נשי ובנות חב"ד' התקיים בראש-חודש אלול תשכ"ח ונושאו

היה "עטרת המידות - צניעות". במכתב הברכה למשתתפות (איגרות-קודש כך כה, עמ' רטו) כתב הרבי:

והי רצון אשר חפץ ה' בידן יצליח להתעורר לפעולות טובות בכיוון האמור, מוארות באור וחיות חסידותיים, בעניין חיזוק הצניעות והפצתה בסביבתן הקרובה והרחוקה גם יחד, אשר היא עטרת תפארת בנות ישראל, שכל אחת מהן נקראת בת שרה, רבקה רחל ולאה, בנות ישראל בכל מקום ועל-אחת-כמה-זוכמה בארץ הקדושה...

הרבי ממשיך: וידוע פירוש חכמינו ז"ל אשר צניעות הוא עניין הקדושה. ותפקיד מיוחד בזה לאישה ישראלית הנקראת עקרת הבית, עקרת בית ישראל - היחיד והכלל. ובהתאם להאחריות והתפקיד כן גודל שכרן, וכמבואר בוזהר הקדוש, להמשיך הברכה הבית והמשפחה - בברכאן דלתתא בעותרא בבני בנין בנין (ברכות מומעל וברכות מתחת, עשירות בנין ובני בנין).

והרבי ממשיך שכאשר כל אחת מהנשים תשמור על הצניעות כרבעי ("כשתקיים כל אחת בתוככי כלל ישראל שופטים ושוטרים יתן לך") דין למטה - בטל דין דלמעלה, וזוכים לכתיבה וחתומה טובה.

"נאות" ביופי רוחני

עניינה של אישה הוא "אעשה לו עזר כנגדו", עזר לבעל בעבודתו. וכפי שמצינו בעבודת כהן גדול ביום-הכיפורים לפני ולפנים, שהיה נוגע העניין ד"וכיפר בעדו ובעד ביתו" - "ווא אשתו", וכלי זה לא היה יכול לעבוד עבודתו.

היופי האמיתי של האישה היהודייה - העניין ד"כל כבודה בת מלך פנימה", שפירושו עניין הצניעות - מביא ומסייע לכהונה גדולה.

דברים אלו אמר הרבי בהתועדות יום שמחת-תורה תשי"ט ('תורת-מנחם - התועודיות' כך כד, עמ' 154) בקשר לנאמר במדרש על השכר שמקבלים על-ידי העבודה דשכר אשר: "מאשר שמנה לחמו - שהוא מעמיד בגדי שמונה". וכן פירושו השני של רש"י לפסוק "יהי רצון אחיו - שהיו בנותיו נאות כו' נשואות לכהנים גדולים"

(ההולכים בשמונה בגדים).

איוו שייכות - הקשה הרבי - יש ל"בנות נאות" עם כוהנים גדולים? בהכרח לומר - השיב - שהכוונה בעניין היופי הוא ליופי רוחני, השייך לכהונה גדולה!

וכיצד זוכים לכך? - על-ידי העבודה ד"דונו דיני" - עבודה בקבלת עול על-פי שולחן-ערוך, ובכלל זה עניין הצניעות - זוכים להקים דור ישרים עם בנין ובני בנין עוסקים בתורה ומצווה, עד לכהנים גדולים, דהיינו, בנין הנכנסים לקודש-הקודשים, ששם נמצאים רק הארון והלוחות שעליהם חקוקים עשרת הדיברות - לא כתובים בדיו, שהוא דבר נוסף על הקלף, אלא "חרות על הלוחות".

"כבוד" ו"פאר" לבת ישראל

כו' באדר א' תש"ל פונה הרבי במכתב מיוחד ביידיש "אל מרכז העולמי של נשי ובנות חב"ד" (תרגום חופשי מאיגרות-קודש כך כו, עמ' שכ"ד-ז):

אל מרכז העולמי של נשי ובנות חב"ד ה' עליהן תחיינה ברכה ושולם!

בהזדמנויות שונות הדגשתי את ההכרח לחזק את נושא הצניעות. אבל בהתחשב במצב הכללי בתחום זה, מוצא הנני להכרחי לצאת עתה בקריאה של דחיפות עליונה בנושא.

מנקודת מוצא תורנית הרי אין צורך להרחיב את הדיבור על חשיבות הצניעות. די רק לשים לב שתורתנו הקדושה, הנקראת תורת חיים משום היותה מורת הדרך האמיתית בכל תחומי חיי יום-יום, ומבטיחה חיי אושר אמיתיים ומהותיים, מדגישה מאוד את עניין הצניעות, ומבחינות מסוימות אף יותר מתחומים אחרים של ההתנהגות היום-יומית, כך שהצניעות היא אחד היסודות העיקריים של החיים היהודיים, ככתוב: "והצנע לכת עם אלוקיך".

כבר מן השכר המובטח בתורה, בגמרא ובזוהר, על שמירת הצניעות, וממה שחכמינו זכרונם לברכה מספרים על נשים יהודיות בדורות שונים, שזכו לברכות אלוניות בלתי רגילות בזכות הצניעות,

ברכות לא רק לעצמן אלא גם לבעליהן וילדיהן ונכדיהן - קל להבין את גודל החשיבות והמשמעות של ההתנהגות בצניעות.

מצד שני, ההקפדה והזהרות על השלכות מעציבות חסידותיים מאי-שמירת הצניעות (כמבואר בהדגשה בפרק ג', בישעיה וכו') - אינן מותרות ספק קל ביותר על רצינות הדבר.

אבל יש מי שבגלל חוסר ידיעה, בתורה בכלל ובנושא הצניעות בפרט, חושבים שההלכות, התקנות והמנהגים, הקשורים בצניעות, "מגבילים" את האישה היהודייה ושוללים ממנה את הזכויות החברתיות או פוגמים בכבודה, וכיוצא בזה.

זו כל-כולה הנחה כוזבת. האמת הפוכה לגמרי: תורתנו הקדושה, וחכמינו זכרונם לברכה, מודגישים פעמים אין-ספור, את הכבוד והפאר של הבת והאישה בישראל, ותקנות רבות נקבעו במיוחד כדי להגן ולשמור על כבודן וחשיבותן. בהקשר זה מצוטטת תכופות הפסוק "כל כבודה בת מלך פנימה" (תהלים מה, ד). התורה מתארת את האישה היהודייה "כבודה" ו"בת מלך". אך דורשת, יחד עם זה, שהדבר יבטא באופן של פנימיות וצניעות.

אבל אפילו מנקודת מוצא אנושית גרידה, הרי רואים, במיוחד בשנים האחרונות, לאן עלולה להוביל פריצת גדר הצניעות. "אופנות" נטולות-בושה שבביגוד נשים נועדות לעורר את התכונות השפלות ביותר של הנפש הבהמית, ומביאות לידי ביטוי את השפל של העולם ה"מודרני" ביחס ליסודות האלמנטריים של מוסר. ההפקרות והפריצות, רחמנא-ליצלן, של חלק גדול מן הנוער של היום, הביאו לטרגדיות מועזות בבתים רבים. ברור שאלו היה אותו נער מתחנך על יסודות הצניעות בהתאם לתורתנו הקדושה, היו נמנעות טרגדיות רבות, וחיים צעירים רבים לא היו נהרסים.

הרבי מסכם:

לאור כל האמור סבורני שנושא הצניעות חייב לעמוד כאחד מן הנושאים הראשיים של סדר היום בחוגים יהודיים אחראיים.

כגוף מרכזי של כל סיניפי נשי ובנות חב"ד בחלקים שונים בעולם - במיוחד חובתכן הדחופה ברגע זה לצאת במבצע אינטנסיבי להסעיר את הצבוריות היהודית, ובמיוחד ארגוני נשים יהודיים,